

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา*

พิมพ์ปิณัฏ นิธิจิรชาติ¹ ธาณี เกสทอง² วรกฤต เกื่อนช้าง³

¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Corresponding author e-mail: pimpawi.2513@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สร้างและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมวิธี แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบประเมิน สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักไตรสิกขา พบว่า 1) ด้านความพอเพียงตามหลักไตรสิกขา มี 6 แนวทาง 2) ด้านความกตัญญูตามหลักไตรสิกขา มี 6 แนวทาง 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ตามหลักไตรสิกขา มี 6 แนวทาง 4) ด้านความรับผิดชอบตามหลักไตรสิกขา พบว่า มี 6 แนวทาง และ 5) ด้านอุดมการณ์ คุณธรรมตามหลักไตรสิกขา พบว่า มี 6 แนวทาง และผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักไตรสิกขา ทุกด้าน แยกได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ; โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.; จังหวัดนครสวรรค์; หลักไตรสิกขา

* Received: 13 June 2024, Revised: 25 June 2024, Accepted: 27 June 2024

A Model of OBEC Maral School Development of Primary Schools in Nakhon Sawan Province according to Trisikkhā

Pimpavee Nithijirachat¹ Thanee Getthong² Worrakrit Thuenchang³

Doctor of Education Program in Buddhist Educational Administration
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus
Corresponding author e-mail: pimpawi.2513@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this article were: 1) to study the status of OBEC moral schools' management at Primary schools in Nakhon Sawan Province, 2) to make the model of the OBEC moral schools' management at Primary schools in Nakhon Sawan Province, and 3) to evaluate the model of the OBEC moral schools' management at Primary schools in Nakhon Sawan Province according to Trisikkhā (the Threefold Training). This research applied the Qualitative Research and Quantitative Research having 3 steps: 1) studying the status of OBEC moral schools management at Primary schools from 18 key informants with the Semi-structured Interviews and the content analysis for the data analysis, 2) making the model of the OBEC moral schools management at Primary schools from 9 key informants with the focus group discussion and the content analysis for the data analysis, and 3) evaluating the model of the OBEC moral schools management at Primary schools according to Trisikkhā from 15 key informants with the evaluation forms consisting of 4 dimensions: the evaluation of correctness, appropriateness, practicality and utility. The statistics used frequency and percentage. The research results were as follows: The model of the OBEC moral school management at Primary schools in Nakhon Sawan Province had 5 models: 1) the sufficiency according to the Trisikkhā consisted of the 3 methods of the Sila (morality), the 3 methods of the Samādhi (concentration), and the 2 methods of Pannā (wisdom), 2) the gratitude according to Trisikkhā consisted of the 2 methods of the Sila, the 1 method of the Samādhi, and the 1 method of Pannā, 3) the honesty according to Trisikkhā consisted of the 3 methods of the Sila, the 1 method of Samādhi, and the 1 method of Pannā, 4) the responsibility according to Trisikkhā consisted of the 2 methods of the Sila, the 1 method of Samādhi, and the 2 methods of Pannā, 5) the ideology and virtue according to Trisikkhā consisted of the 2 methods of the Sila, the 2 methods of Samādhi, and the 1 method of Pannā,

Keywords: Model of Development; Maral School OBEC; NakhonSawan Province; Trisikkhā

บทนำ

สภาพปัจจุบันคนในสังคมมุ่งแข่งขันจนเลยศีลธรรมอันดีงามเกิดความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรม สังคมไทยประสบปัญหาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ดังที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ได้กล่าวไว้ ว่าประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพเกือบทุกด้าน อาทิ คุณภาพคน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ประชากรจำนวนไม่น้อย ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญในด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิต มุ่งแข่งขันทางการค้าและธุรกิจเพื่อแสวงหารายได้ เพื่อผลกำไรกลายเป็นสังคมที่มีความเจริญด้านวัตถุ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรม และระบบคุณค่าของคนในสังคม ซึ่งมีทั้งผลดี และผลเสียในเวลาเดียวกัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

ทั้งนี้ เพราะความเจริญดังกล่าวเป็นความเจริญด้านวัตถุ ส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรม และระบบคุณค่าของคนในสังคม ความเสื่อมถอย ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรม นิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ และให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรมในสังคมไทยเป็นปัญหาจำป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข ดังที่ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ร่วมกับศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้สำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย ภาคกลาง โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคกลางกระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพ จำนวน 2,000 หน่วยตัวอย่าง ผลการสำรวจประเด็นความรุนแรงของปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรมในสังคมไทยในภาพรวม พบว่ามีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดควรได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยม ไม่มีความพอเพียง รองลงมาคือ ปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่และปัญหาขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกติกา กฎหมาย ปัญหาจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาขาดความกตัญญู และปัญหาสถาบันทางศาสนาไม่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมหรือเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชนได้ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า), 2559) ซึ่งฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร ได้กล่าวถึงปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า ปัจจุบันเกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในสังคมไทยในทุกระดับของสังคม อาทิ เด็กประถมลอกการบ้าน เด็กโตทะเลาะฆ่ารายวัน ฯลฯ โดยได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมในศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชนอย่างเป็นระบบ โดยมีสองกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหาสองประการคือ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการสร้างแนวคิดคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาผ่านการปฏิรูประบบการเรียนการสอนของไทย จากการเรียนจากเรียนเพื่อสอบเป็นเรียนเพื่อ

พัฒนารอบด้าน การเรียนเพื่อแข่งกับเพื่อนเป็นการเรียนร่วมมือกับเพื่อน การเรียนคนเดียว เป็นการเรียนเป็นทีม การเรียนแบบถ่ายทอด เป็นการเรียนสร้างความรู้จากการปฏิบัติ เรียนแบบปฏิบัติได้ เป็นปฏิบัติได้ แล้ว สามารถอธิบายได้ ตลอดจนครูอาจารย์ ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะ Classroom skills ต้องเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนรู้ จากการเป็นครูผู้สอนเป็นครูผู้ฝึก รวมถึงพ่อแม่จะต้องเปลี่ยนตัวเอง จากคนที่คอยบอกคอยสอน มาเป็นโค้ช (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

จากปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่กล่าวมา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางแก้ปัญหา ด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไว้ในยุทธศาสตร์ ที่ 5 โดยมีแผนงานโครงการสำคัญที่กล่าวไว้ คือ โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย และโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย จึงควรกำหนดรูปแบบในการบริหารงานเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรมที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

จากสภาพของปัญหา ผลกระทบ และความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข จึงได้ข้อสรุปว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติ จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” ซึ่งผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรทำวิจัย และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีผู้ใดเคยศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน จึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปใช้ในการกำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอีกทั้งรับผิดชอบในการจัด

การศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคน มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข (สำนักพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความ
จำเป็น จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานให้กับ
นักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา
ในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อสร้างรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของ
โรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้
กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยแต่ละด้านไว้เป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน ใช้
แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คน โดย
การจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัย
คัดเลือกโดยวิธีการเจาะจงได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 15 คน ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหาร
สถานศึกษามาไม่ต่ำกว่า 5 ปีและมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป เพื่อประเมินรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบประเมินที่ถามความเหมาะสมใน 4 ด้าน คือ โดยประเมินความถูกต้อง ความ
เหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านความพอเพียง พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความพอเพียง โรงเรียนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งมีกิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้บูรณาการของตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การจัดการเรียนการสอน โดยคณะครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมทุกระดับชั้น และทุกสาขาวิชา มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานตามสภาพจริง คือการปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงปลา การเพาะเห็ด การทำน้ำหมักชีวภาพ การปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งเป็นการเรียนรู้งานพื้นฐานการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร การเรียนรู้การทำบัญชีเก็บออมเงิน นำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติเชื่อมโยงสู่ทักษะการเรียนรู้ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การวิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาจากการทำงาน ทักษะการใช้กระบวนการกลุ่ม 2. ด้านความกตัญญู พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ให้กับนักเรียนจะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ทั้งการจัดประสบการณ์การอบรมสั่งสอน การสอดแทรกคุณธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติได้ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีการสร้างเสริมและพัฒนา พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในทางที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษา ชุมชนและสังคมมุ่งหวัง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้ง การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ให้กับนักเรียนจะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ทั้งการจัดประสบการณ์การอบรมสั่งสอน การสอดแทรกคุณธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติได้ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีการสร้างเสริมและพัฒนา พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในทางที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษา ชุมชนและสังคมมุ่งหวัง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานตามสภาพจริง คือการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การออมเงินและมีกิจกรรม ด้านความซื่อสัตย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2. ความซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ 3. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง อีกทั้ง การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานตามสภาพจริง คือการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การออมเงินและมีกิจกรรม ด้านความซื่อสัตย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2. ความซื่อสัตย์ต่องาน

ที่ท่า 3. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง 4. ด้านความรับผิดชอบ พบว่าการสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ใช้หลักการบริหารโดยนึกถึงความแตกต่างของบุคคลที่หลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ที่เหมือนกันบ้างและต่างกันบ้าง ตั้งแต่เป็นสมาชิกของครอบครัว สมาชิกของโรงเรียน สมาชิกของที่ทำงาน และสมาชิกของสังคม ดังนั้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดผู้อื่น และพร้อมยอมรับในการกระทำของตนเองนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าใจความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและบุคคลต่างๆ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆอย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบได้ มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์กติกาอย่างมีวินัย และ 5. ด้านอุดมการณ์ คุณธรรมพบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอุดมการณ์ คุณธรรม หลักธรรมาภิบาลที่ดี ใช้หลักการบริหารโดยการใช้หลักนิติธรรมความเสมอภาคและความยุติธรรม ในการบริหารองค์กรของรัฐเป็นการบริหารจัดการภายในองค์กรและนอกองค์กร ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นักเรียนและผู้ปกครอง โดยการออกกฎ ระเบียบ และคำนึงถึงหลักประชาธิปไตย หลักสิทธิ และเสรีภาพ รวมทั้งการปฏิบัติต่อทุกคน ต้องให้อยู่ในกรอบกฎระเบียบที่ถูกต้องตามครรลองครองธรรม อย่างสม่ำเสมอ ไม่เลือกปฏิบัติ

2.รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า

1.ด้านความพอเพียง ตามหลักไตรสิกขา 1. ด้านศีล มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสร้างวัฒนธรรมทางด้านคุณธรรม สร้างการเคารพศีลธรรมและจริยธรรมในทุกกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การสอนคุณลักษณะที่ดี การเคารพกติกาและ กฎระเบียบของโรงเรียนจนเป็นนิสัย 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบปะกันให้เกิดความเคารพศีลธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวันด้วยการรักษาศีล 5 เป็นประจำ 3.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อที่หลากหลาย และการสร้างสถานการณ์ที่เชื่อมโยงความรู้สึกและความเข้าใจของนักเรียนต่อความศรัทธาและความเคารพต่อความแตกต่างของผู้อื่น เป็นต้น 2.ด้านสมาธิ มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อของนักเรียน โดยมีวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพศีลธรรมและจริยธรรม 2.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสอนและสร้างคุณลักษณะที่ดี: โรงเรียนควรจัดโปรแกรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในนักเรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอื้ออาทร และความเข้าใจต่อความแตกต่างของผู้อื่น การใช้เรื่องราว การตั้งคำถาม และการเสนอแนวคิดในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะเหล่านี้ก็เป็นไปได้ และ 3.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อ โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อที่ส่งเสริมความเข้าใจและความเคารพต่อศาสนาและความเชื่อของนักเรียน ตัวอย่างเช่น การจัดพิธีทางศาสนา ด้านปัญญา มี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางศาสนาต่าง ๆ และการสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างเสริมความเข้าใจและความยินดีในความแตกต่างของนักเรียน และ 2.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสให้

นักเรียนมีส่วนร่วม: โรงเรียนควรสร้างโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม เช่น การสร้างชุมชนที่มีการร่วมมือ การจัดกิจกรรมอาสาสมัคร หรือการพัฒนาโครงการที่เน้นคุณค่าและจริยธรรม

2.ด้านความกตัญญู ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล มี 2 รูปแบบประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างร่วมมือกับชุมชนของโรงเรียนคุณธรรมตามหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงและร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาและเสริมสร้างคุณธรรมที่ดีในโรงเรียนและในสังคมที่แตกต่างกันไป และ 2.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างพันธมิตรกับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรมีโอกาสทำงานร่วมกับองค์กรและชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม, การสนับสนุนกิจกรรมสังคมในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสมาธิ มี 1 รูปแบบประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสังคมและความรับผิดชอบ โรงเรียนควรสนับสนุนนักเรียนในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน และ ด้านปัญญา มี 1 รูปแบบประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การเข้าร่วมในโครงการช่วยเหลือชุมชน, การเข้าร่วมกิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม หรือการสนับสนุนโครงการกำลังพลพรรณนั้นอย่างเป็นรูปแบบที่ต่อยอดและยั่งยืน

3.ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล มี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างการเข้าใจและยอมรับตนเอง โรงเรียนควรสนับสนุนนักเรียนในการพัฒนาการเข้าใจและยอมรับตนเองอย่างเต็มที่ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่เน้นการทำความรู้จักตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นและการยอมรับความสามารถของตนเอง 2.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการส่งเสริมความเป็นผู้นำและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเป็นผู้นำในกลุ่ม เช่น การให้โอกาสให้นักเรียนเป็นหัวหน้าโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลต่อชุมชน และ 3. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสนับสนุนการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาและการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น การเรียนรู้การแก้ปัญหาทางจิตวิทยาหรือการใช้กลยุทธ์เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อน ด้านสมาธิ มี 1 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งทางอารมณ์และจิตใจ โรงเรียนควรสนับสนุนนักเรียนในการพัฒนาความสามารถในการจัดการอารมณ์และความเครียด เช่น การให้คำแนะนำและการฝึกฝนทักษะการจัดการอารมณ์ และด้านปัญญา มี 1 รูปแบบประกอบด้วย 1.ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนได้แก่การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เช่น การแก้ปัญหาในทีม การจัดกิจกรรมที่เน้นความรับผิดชอบและการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ยกตัวอย่างเช่น การออกกำลังกายและการเล่นเกมที่ใช้สื่อสารร่วมกัน

4.ด้านความรับผิดชอบ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ด้านศีล มี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมของความเป็นส่วนร่วม (Participatory Culture) สร้างแวดล้อมที่กระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีพื้นที่ในการแสดงออกด้วยความคิดของตนเอง เช่น การให้โอกาสในการสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศิลปะของนักเรียน และ 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (Emotional Development) สนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางอารมณ์และความเข้าใจในระดับต่างๆ โดยเน้นการฝึกฝนให้มีสมดุลระหว่างอารมณ์บวกและอารมณ์ลบ ด้านสมาธิ มี 1 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความเข้าใจในศักยภาพทางการศึกษา สร้างแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนเข้าใจถึงศักยภาพของตนเองและผู้อื่นในด้านการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการทดลองและการค้นคว้าในหัวข้อที่น่าสนใจ และด้านปัญญา มี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สร้างแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนโดยให้นักเรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่มีประโยชน์ในสังคมและชีวิตประจำวันและ 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นความหลากหลาย สร้างแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทั้งในเนื้อหาการเรียนรู้และวิธีการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและพื้นที่ที่นักเรียนมาจากการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมตามหลักไตรสิกขาจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเติบโตไปพร้อมกับความเป็นคนดีที่มีคุณธรรมในสังคมได้ดียิ่งขึ้นและมีผลการเรียนที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และ

5.ด้านอุดมการณ์และคุณธรรม ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ด้านศีล มี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าและจริยธรรม จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณค่าและจริยธรรมที่ดี เช่น การอ่านหนังสือวรรณคดี การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมสังคมชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเข้าใจในการช่วยเหลือผู้อื่น และ 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การใช้เทคนิคการสอนที่นำเสนอความรู้และคุณค่าอย่างน่าสนใจ เช่น การใช้ภาพประกอบ, การเล่าเรื่อง, หรือการใช้เกมการเรียนรู้ ด้านสมาธิ มี 2 รูปแบบประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวัน การสร้างบทเรียนที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการจัดการเงินในชีวิตประจำวัน และ 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะเชิงบุคลิก สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา, การทำงานร่วมกับผู้อื่น, และการเป็นผู้นำผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะเชิงบุคลิก ตัวอย่างกิจกรรมและการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้เพื่อพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา และด้านปัญญา มี 1 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมโต้วาทีเพื่อสร้างทักษะการสื่อสารและการวิเคราะห์, ส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับคุณค่าและจริยธรรมที่ดี

ผลการประเมินรูปแบบทุกด้าน แยกได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความพอเพียง พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความพอเพียง โรงเรียนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งมีกิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้บูรณาการของตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การจัดการเรียนการสอน โดยคณะครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมทุกระดับชั้น และทุกสาขาวิชา 2) ด้านความกตัญญู พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ให้กับนักเรียนจะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งการจัดประสบการณ์การอบรมสั่งสอน การสอดแทรกคุณธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติได้ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า การสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ซึ่งมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานตามสภาพจริง คือการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การออมเงินและมีกิจกรรม ด้านความซื่อสัตย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 1.ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2. ความซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ 3. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง 4. ด้านความรับผิดชอบ พบว่าการสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ใช้หลักการบริหารโดยนึกถึงความแตกต่างของบุคคลที่หลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ที่เหมือนกันบ้างและต่างกันบ้าง ตั้งแต่เป็นสมาชิกของครอบครัว สมาชิกของโรงเรียน สมาชิกของที่ทำงาน และสมาชิกของสังคม ดังนั้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดผู้อื่น และพร้อมยอมรับในการกระทำของตนเองนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าใจความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและบุคคลต่างๆ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆอย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบได้ มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์กติกาอย่างมีวินัย 5. ด้านอุดมการณ์ คุณธรรม พบว่าการสร้างเสริมหรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอุดมการณ์ คุณธรรม หลักธรรมาภิบาลที่ดี ใช้หลักการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรมความเสมอภาคและความยุติธรรม ในการบริหารองค์กรของรัฐเป็นการบริหารจัดการภายในองค์กรและนอกองค์กร ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นักเรียนและผู้ปกครอง โดยการออกกฎ ระเบียบ และคำนึงถึงหลักประชาธิปไตย หลักสิทธิ และเสรีภาพ รวมทั้งการปฏิบัติต่อทุก

คน ต้องให้อยู่ในกรอบกฎระเบียบที่ถูกต้องตามครรลองครองธรรม อย่างสม่ำเสมอ ไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมตามนโยบาย สพฐ. อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระ ชันบุตร (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดทำสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนของครู 4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน รวม 14 องค์ประกอบย่อยและ 50 รายการ 2. ผลการสร้างกลยุทธ์ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดทำสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนของครู 4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน รวม 14 องค์ประกอบย่อยและ 50 รายการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยธนสาร บัลลังก์ปัทมา, และ สถาพร ชันโต (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย 2) รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดยเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างและวิธีการบริหารงานตามขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักสากลธรรม และการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรม หลักสากลธรรม และการบริหารโรงเรียน และ 3) ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ได้กำหนด จึงสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

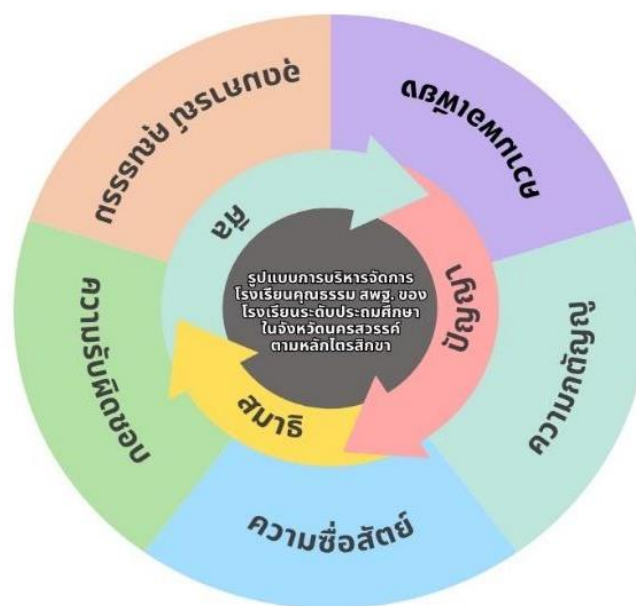
2.รูปแบบในภาพรวมมีรูปแบบครบทุกด้านและมีประสิทธิภาพจากกระบวนการสร้างและการประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประชุมสนทนากลุ่มการสร้างรูปแบบได้รับการตรวจสอบและเติมเต็มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม ด้านการบริหารการศึกษา ด้านรูปแบบและด้านสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้นำผลแต่ละด้านมาอภิปรายดังนี้ 1) ด้านความพอเพียงตามหลักไตรสิกขา พบว่า 1. ด้านศีล มี 3 แนวทาง 2.ด้านสมาธิ มี 3 แนวทาง ด้านปัญญา มี 2 แนวทาง 2) ด้านความกตัญญู ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล มี 2 แนวทาง ด้านสมาธิ มี 1 แนวทาง และ ด้านปัญญา มี 1 แนวทาง 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล มี 3 แนวทาง ด้านสมาธิ มี 1

แนวทาง และด้านปัญญา มี 1 แนวทาง 4) ด้านความรับผิดชอบ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ด้านศีล มี 2 แนวทาง ด้านสมาธิ มี 1 แนวทาง และด้านปัญญา มี 2 แนวทาง และ 5) ด้านอุดมการณ์และคุณธรรม ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ด้านศีล มี 2 แนวทาง ด้านสมาธิ มี 2 แนวทาง และ ด้านปัญญา มี 1 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารส่งเสริมการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน หมั่นตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารได้ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งอาจเป็นการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้, การสร้างโอกาสให้ครูเข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอน, หรือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือและการเชื่อมโยงกับชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สุขธนู (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนวัดป่าไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนวัดป่าไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น คือ 4 G Model ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรม 4 รูปแบบ ดังนี้ G1 = good example เป็นแบบอย่าง คุณธรรม นำ นักเรียน G2 = good practice หมั่นพากเพียร ปฏิบัติธรรม นำสุขศรี G3 = good goal มุ่งเป้าหมาย อัตลักษณ์ สู่ความดี และ G4 = good participation บววิถี ทุกคนร่วมคิดทำ นำชุมชนซึ่งพบว่า มีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบอยู่ใน ระดับมีคุณภาพมากที่สุด ทั้งโดยภาพรวมและรายข้อ 2. ผลการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนวัดป่าไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดป่าไผ่ทุกคน มีพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรม อัตลักษณ์ 5 ประการ ผ่านเกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 และปรากฏผลงานด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่เกิดกับโรงเรียน มีจำนวน 8 รางวัล ผลงานที่เกิดกับผู้บริหาร มีจำนวน 5 รางวัล ผลงานที่เกิดกับ ครูผู้สอน มีจำนวน 67 รางวัล และผลงานที่เกิดกับนักเรียน มีจำนวน 66 รางวัล อีกทั้งผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม ได้ผลการประเมินค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทุกรูปแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการสร้างรูปแบบด้วยการประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านล้วนมีความรู้ความสามารถและลุ่มลึกในเนื้อหาที่สร้างเป็นรูปแบบขึ้นมาทำให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินรูปแบบเห็นชอบมากที่สุดทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมศิริ เนื้อเย็น (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัว โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้รูปแบบการดำเนินงาน 7 องค์ประกอบ จำนวน 47 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การวางแผน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ การประสานงาน จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วม จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ การลงมือปฏิบัติ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ การนิเทศติดตาม จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ การประเมินผล จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และการสร้างเครือข่าย จำนวน 6 ตัวบ่งชี้และ 3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักไตรสิกขา” ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยหลักการที่เกี่ยวข้อง แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นต้น โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามหลักทฤษฎีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม บูรณาการกับหลักไตรสิกขา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (พิมพ์วิวัฒน์ นิธิจิราชาติ, 2567)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการงานวิจัยที่ค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาเสนอเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพปัญหา SWOT analysis โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อหาแนวทางในการสร้างคุณธรรมเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ใช้เป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดหลักในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน
2. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการสร้างใจที่ตรงกันจากทุกฝ่าย อาศัยกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
3. ผู้บริหารและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศติดตามงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมในจังหวัดนครสวรรค์ ควรมีการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
4. ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานควรวางแผนการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งนี้ควรประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับโครงงานคุณธรรม และระดับภาพรวมของโรงเรียน โดยแจ้งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้รับการประเมินทราบทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครสวรรค์ ทั้ง 3 เขตควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารโรงเรียนคุณธรรมตามนโยบายของ สพฐ. อย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและแนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนในภาพรวม
3. ควรจัดงบประมาณสนับสนุนโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทั้งงบประมาณในส่วนของสถานศึกษา และงบประมาณในส่วนขอรับสนับสนุนจากภายนอก เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในอนาคตเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการและประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียนในอนาคตที่จะต้องรู้และข้อยืนยันที่กว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์
2. ควรศึกษาความคิดเห็นในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
4. ควรศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในจังหวัดนครสวรรค์
5. ควรศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการในยุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียนคุณธรรมในภาคเหนือตอนล่างภาคกลางตอนบน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ,(2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ,(2561). *คู่มือแนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, และ สถาพร ชันโต,(2562). *รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา*. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ธีระ ชันบุตร,(2562). *กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร*. ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เปรมศิริ เนื้อเย็น. (2563). *รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. รายงานการวิจัย,โรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2.*
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วาสนา สุขธนู. (2562). *การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนวัดป่าไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. รายงานการวิจัยโรงเรียนวัดป่าไผ่*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2559). *สร้างสรรค์ผู้นำ คุณธรรมคู่ปัญญา พัฒนาสังคมไทย : 4
ทศวรรษพัฒนบริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2566-2570)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.